

pred srebrnim jubilejem

Pred nami se odpira leto, ko bo naš časopis slavil srebrni jubilej, to se pravi, da bomo stopili v petindvajseto leto izhajanja. Matajur bo torej star s prihodnjim letom četrto stoletja, kar je prav lepa doba za nek časopis.

Kaj lahko ob tej priliki obljubimo svojim bralcem? Vse tisto, kar smo že zapisali ob njegovem rojstvu v daljnem letu 1950. K temu naj še dodamo, da se bomo v bodoče še bolj potrudili, da bomo izboljšali časopis tako po vsebinski kot oblikovni plati. Zavedamo se namreč, da lahko danes samo kvaliteta, in to vsestranska, pridobi večjo ljubezen in zanimanje bralcev za njihov list. Zato se bomo potrudili, da bomo v prihodnjem letu prinesli še več branja o dogodkih iz naših krajev, življenju naših izseljencev, ki so raztreseni po vsem svetu, in si brezkompromisno prizadevali za uresničitev naših nacionalnih pravic.

Z demokratičnim razumevanjem bomo še več pisali o težkem položaju Slovencev v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini, ki še danes nimajo niti šol v svojem materinem jeziku. Prepričani smo namreč, da bo naša vztrajna, trdna volja in hotenje končno rodila plod in zmago tiste miselnosti v Italiji, ki ji pravimo demokratična, strpna, republikanska, napredna.

Še več pažnje bomo odslej posvečali našim delavcem po svetu, ker je prav teh vsako leto več, ki jim je včasih Matajur morda edina zveza z domačim ognjiščem. Poskušali bomo še več pisati o njihovi problematiki, o njihovem življenju na tujem, daleč od domače vasi. Pozabili ne bomo tudi na matični narod, ki kaže iz dneva v dan večje zanimanje in skrb posebno za nas Slovence v videmski pokrajini. Skratka, Matajur je danes tolikanj dozorel, da bo v prihodnjem letu, kot tudi v naslednjih letih, zares postal glasilo, vest in ogledalo vseh beneških Slovencev v Italiji in po svetu, ne glede na njihovo politično opredeljenost.

Ker sta pred nami neposredno dva velika praznika, Božič in Novo leto, in ker vemo, da bo za praznike prišlo domov veliko naših rojakov zaposlenih po Italiji in v inozemstvu, izrabljamo tudi to priložnost ter vsem bralcem, izseljencem, prijateljem in sodelavcem želimo vesele in srečne božične praznike ter uspehov in zadovoljnega dela polno novo leto 1974!

un quarto di secolo

Il 1974 è ormai vicino e, per noi, questo significa che il nostro giornale sta per raggiungere il quarto di secolo di vita: un periodo d'attività sufficientemente lungo per poter tirare le prime somme e per poterci considerare abbastanza maturi per tentare con i nostri lettori un nuovo tipo di dialogo. Che cosa dire ad essi in questa occasione? Tutto quello che abbiamo già scritto nel lontano 1950, l'anno di nascita del periodico, e qualcosa di più. Dobbiamo cioè aggiungere che sono in programma notevoli miglioramenti del periodico sia per quanto riguarda i contenuti che per quanto concerne la veste tipografica. Ci rendiamo, infatti, conto che è giunto il momento, anche per noi, di rinnovarci, per rispondere in maniera adeguata alla fiducia che fino ad ora i lettori hanno voluto darci.

Ci riproponiamo cioè di arricchire il periodico con un numero sempre maggiore di servizi dai nostri paesi, di dedicare maggior spazio ai nostri lavoratori sparsi nel mondo e di impegnarci senza compromessi per il raggiungimento dei nostri diritti di minoranza linguistica. Scriveremo cioè ancora di più delle tristi condizioni in cui versano le popolazioni della Slavia friulana e della Valcanale che, ancora oggi, non godono neppure del diritto di istruirsi anche nella loro lingua materna. D'ora in poi ci occuperemo molto di più dei nostri lavoratori sparsi per il mondo sia perché il loro numero aumenta ogni anno, sia perché è forse proprio il «Matajur» uno dei più graditi legami con il focolare domestico. Scriveremo di più dei loro problemi, della loro vita di ogni giorno, lontani da casa. Non dimenticheremo, infine, il nostro popolo materno che dimostra ogni giorno di più di preoccuparsi della nostra comunità linguistica.

Siamo convinti che la nostra tenace volontà darà alla fine i suoi frutti con la vittoria di quei principi che in Italia definiamo democratici, tolleranti, repubblicani e progressisti. Pensiamo che il «Matajur» abbia raggiunto quella maturità che gli consentirà nel prossimo anno ed in quelli successivi d'essere davvero il portavoce di tutti gli Sloveni in Italia e nel Mondo, a prescindere dai loro orientamenti politici.

Siamo ora alla vigilia di due importanti festività, Natale e Capodanno, che per molti dei nostri lettori significano un ritorno a casa, un ricongiungimento con la loro famiglia: ad essi il «Matajur» porge i suoi migliori auguri e un arrivederci al prossimo anno.

*Vesel Božič
in srečno Novo Leto*

*Buon Natale
e felice Anno Nuovo*

delegacija nadiške doline v rimu

Rim, novembra.

Deželni svetovalec Romano Specogna, ki je bil pred kratkim izvoljen v predsedstvo občin Nadiških dolin in športski župan prof. Cirillo Iussa, sta bila v Rimu, kjer sta se srečala z državnim podsekretarjem pri predsedstvu ministrskega sveta Sartijem.

Namen srečanja je bil razpravljati o različnih problemih, ki zanimajo občine Nadiških dolin in zato sta Sartiju razložila na široko in podrobno o vseh omenjenih problemih.

Pogovarjali so se o pomanjkanju cest, kajti številne občine nujno potrebujejo izboljšanje in razširitev cestnega omrežja, da bi tako pospešili trgovino in turistični razvoj.

Prav tako so poudarili, da bi na tem obsejnim območju, bilo ne samo potrebno iz socialnih razlogov, temveč tudi ekonomskih, čim prej odobriti carinski načrt za prehod pri Stupici, da bi tako pospešili lokalno trgovino z Jugoslavijo: zdaj morajo vse blago, ki gre čez omenjeni prehod, cariniti v Vidmu in pri tem izgubijo veliko časa.

Posebej je delegacija orisala tudi položaj v katerem so Nadiške doline: pomanjkanje električne energije in vodnih cevi, pomanjkanje odvajalnih naprav, če pa so, ne ustrezajo potrebam, premalo javnega prometa, premalo šol, nikakršnega financiranja, da bi pripravilo omenjene doline za organiziran turistični razvoj: zakladi in lepote dolin, ki jih še ni okužilo mrzlično mestno življenje, niso samo poznani, temveč pozabljeni. Problem turizma, so poudarili na srečanju, je zelo čutiti v dolinah, kajti če bi podprli občine v tem smislu, bi tako tudi izboljšali pogoje prebivalstva, bodisi v socialnem smislu kot tudi v ekonomskem in kulturnem. Kajti ljudje še vedno živijo v starih hišah brez sanitarij, manjkajo kulturni, rekreacijski krožki in tu je tudi brezposelnost: povedali so, da prav nič ne nudijo mladim iz dolin in zato je treba pričakovati, da si bodo poiskali delo v tujini. Če se jim takoj ne bo ponudila možnost, da bi dostojno živeli v domovini, tvegajo, da bodo videli zlagoma umirati to območje z vsemi tradicijami (nadaljevanje na 5. strani)

NESPREJEMLJIV SKLEP Glavnega odbora SKGZ v Trstu

Na seji Glavnega odbora «Slovenske kulturno - gospodarske zveze» v Trstu dne 17. decembra 1973. je bilo sklenjeno po čudnem postopku, da se odpravi naš beneško slovenski časopis «MATAJUR», ki izhaja od leta 1950. Uredniški odbor našega časnika smatra ta sklep za nesprijemljiv in je odločil, da nadaljuje z izdajanjem «MATAJURJA», glasila beneških Slovencev.

Inaccettabile decisione della Società SKGZ di Trieste

Il comitato direttivo della SKGZ (Società economico-culturale slovena) di Trieste, riunitosi il 17 c.m., ha deciso con procedura insolita, di far cessare la pubblicazione del nostro giornale «MATAJUR», che esce dal 1950.

Considerando tale presa di posizione inaccettabile, il nostro comitato redazionale ha deciso di continuare la pubblicazione del «MATAJUR», organo degli Sloveni del Friuli.

odkritje spomenika jugoslovanskim žrtvam v gonarsu

V ponedeljek 10. decembra je bilo v Gonarsu pri Palmanovi slavno odkritje spomenika-kostnice 1396. jugoslovanskim žrtvam, ki so v zadnji vojni pustili svoja življenja v taboriščih: Gonarsu, Padovi in Trevisu. Tukajšnja, nadvse čudovita spomeniška umetnina, je delo znamenitega beograjskega kiparja Miodraga Živkoviča.

Pred začetkom svečanosti so prišli na slavnostno tribuno predstavniki italijanske in jugoslovanske uradne vladne delegacije, predstavniki obeh delegacij za postavitev spomenikov, predstavniki civilnih in vojaških oblasti, generalnega konzulata SFRJ v Trstu, predstavniki ANPI; predstavniki internirancev iz nacističnih taborišč in drugi gostje. Jugoslovansko vladno delegacijo, katere člana sta bila še podpredsednik ZB Jugoslavije gen. Radovan Vukanovič in veleposlanik SFRJ v Rimu Miša Pavičević, je vodil član zveznega izvršnega sveta Ivan Franko, italijanski delegaciji je načeloval minister za dežele posl. Mario Toros. Poleg njih so bili na slavnosti tribuni še načelnik vladnega komisariata za spominke svečanosti za podlomi v vojni gen. Aldo Beolchini, predsednica jug. delegacije za postavljanje spomenikov padlim jug. državljanom v Italiji, podsekretarka v zveznem IS za delo i nsocialno skrbstvo Nevenka Novakovič s člani delegacije, predsednik ustrezne italijanske delegacije polk. Antonio Fossati s člani delegacije, poveljnik prezidija Palmanove gen. B. Conti, poveljnik vojaške cone iz Trevisa gen. D. Vendramin, vojaški ataše veleposlanštva SFRJ v Rimu polk. Darko Puhar, generalni konzul SFRJ v Trstu Boris Trampuž, vladni komisar in tržaški prefekt Di Lorenzo. Na tribuni so bili med drugimi še podpredsednik deželne odbora De Carli, predsednik videmske pokrajine odv. Turello, videmski župan prof. Cadetto, poslanci Škerk.

Lizzero, Fortuna, Santuz, Castiglione, predsednik videmskega združenja bivših deportirancev posl. Barbina, predsednik videmske ANPI Vincenti. Prisotni so bili tudi slovenska deželna svetovalec Lovriha (kot predstavnik deželne sveta) in dr. Štoka, svetovalec Volpe, predsednik goriške pokrajine dr. Chientarolli, odbornik tržaške občine Hreščak kot zastopnik župana, podžupan goriške občine Rovis, predstavniki goriške in tržaške ANPI, župani slovenskih občin v Italiji, številni pokrajinski in občinski svetovalec, predsednik SKGZ Boris Race, predstavniki mnogih slovenskih ustanov v Italiji, predstavniki občine Vrhnika, s katero se bo Gonars pobratil, in drugi.

Na veličastni memorjalni slavnosti sta večtisoč glavimnožici spregovorila jugoslovanski zvezni minister Ivan Franko in italijanski minister Mario Toros.

Iz njunih izvajanj je izvenevala odločna obsodba nad krivicami zadnje svetovne vojne. Oba, Franko in Toros, sta poudarjala:

«Tudi ta žalostni memorialni spomenik umrlim Jugoslovanom na tem področju naj bo bodočim rodovom resno opozorilo, da se kaj podobnega med našima sosednjima prijateljskima narodoma ne sme zgoditi nikdar več».

Ob tistih ganljivih besedah, ki so se nanašale neposredno na preživele v «lagerju» Gonarsu (bili so povečini navzoči), se je le-tem in še mnogim drugim utrnila tesno... ločljiva se solza čez izmučeni obraz priletnikov.

Odkrito jim moramo priznati, da se jugoslovanska ljudstva še dandanes živo spominjajo nečloveških grozot zadnje svetovne vojne, saj so se masovno udeležili v Gonarsu ponedeljskega odkritja monumentalnega zgodovinskega spomenika njihovim 1396. žrtvam.

A.B.M.

gonars inaugurato il tempio ossario ai caduti jugoslavi del campo 89

Lunedì 10 diembre, alla presenza del ministro sen. Toros e del ministro federale iugoslavo Ivan Franco è stato inaugurato a Gonars il Tempio-Ossario ai Caduti Jugoslavi del campo di concentrazione n. 89.

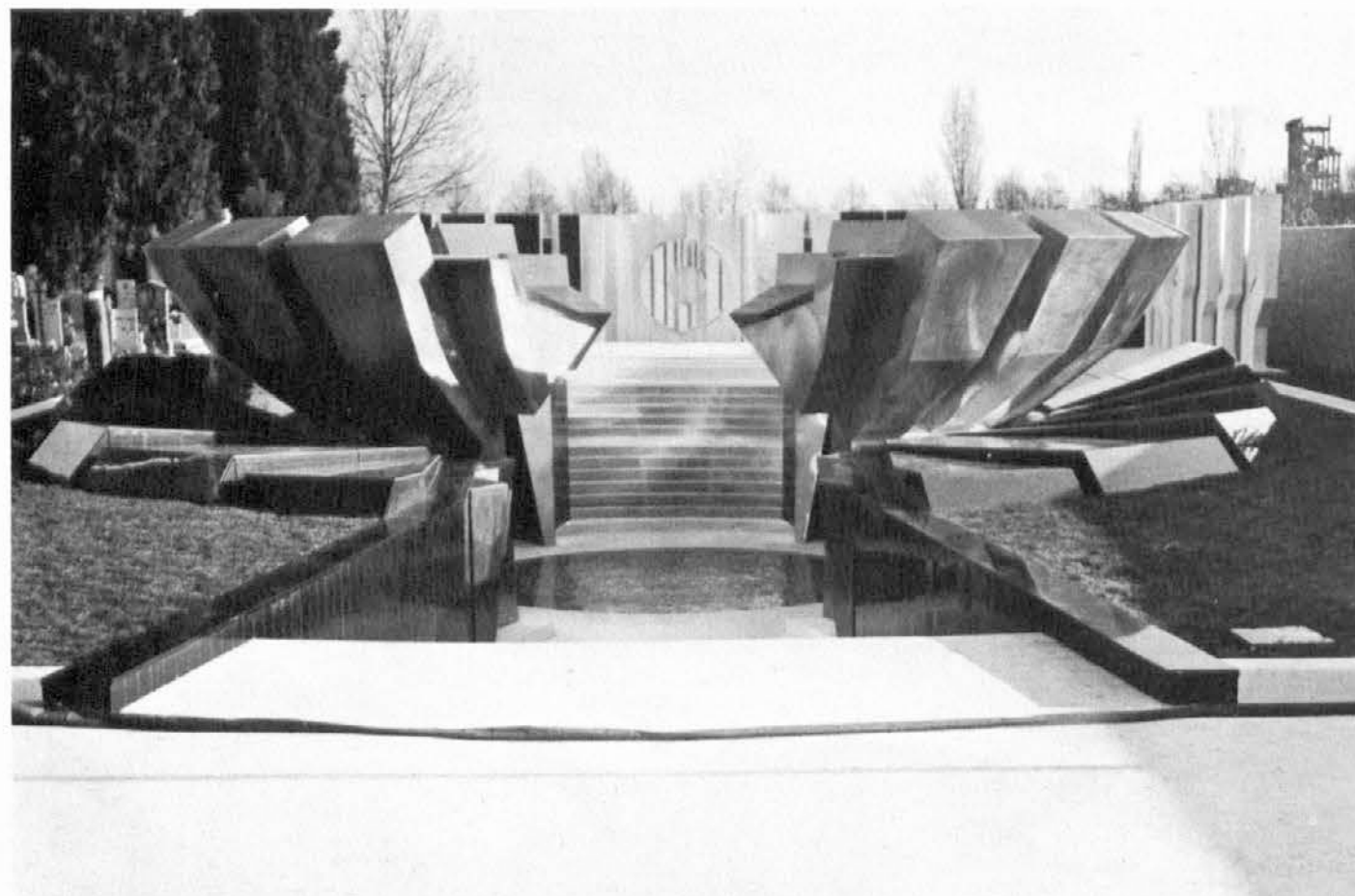
L'opera monumentale è dello scultore belgradese Miograd Živkovič. Alla toccante cerimonia, rievocativa di tristi periodi che auspichiamoci non tornino mai più, ha fatto da cornice il monumento: arrivando al cimitero, spiccano subito gli elementi bianchi che sorreggono le bronzee targhe dei nomi dei Caduti e dei Dispersi, e che fanno un piacevole contrasto sul muro di mattoni rossi. Completano il tutto gli elementi aerei d'acciaio, che si aprono sopra i petali di granito.

Per giungere al cuore del luogo sacro, rappresentato da un mosaico rosso circolare in vetri di Murano, si sale scale, lateralmente alle quali ci sono le due porte della cripta contenente le semplici cassette di zinco con i resti mortali dei Caduti. L'artista ha pienamente centrato il tema del sacrificio, del dolore, della morte per arrivare alla tanto sospirata libertà ed alla pace, come conquista e monito per le genti e gli eventi futuri.

Inutile soffermarci sulla toccante manifestazione con un lungo elenco di nomi, di rappresentanze, di ordini militari.

Il ricordo di ciò che successe laggiù appena tre decenni fa, rende tali manifestazioni al di sopra di vuoti personalismi.

G.M.

praznik sv. miklavža

V mali beneški vasi Sarženti pri Špetru so tudi letos pridno praznovali slovenski praznik Sv. Miklavž. V glavnem v večernih urah se je tukajšnje rajanje zapotegnulo kar na štiri dni, od 6. do 9. decembra. Sarženskemu patronu so na njegov dan tudi priredili «boljšo» mašo. Sicer pa je njegova cerkva, ki je komaj nekaj sto metrov na gričku za vasjo, v porazno slabem stanju. Streha je na gotovih mestih tako razcefrana, da je nujen takojšnji «kirurški» poseg. Neodpustljivo bi bilo, če bi jo pustili razpasti tako nečloveško. Saj cerkva v Sarženti spada med pomembne zgodovinske spomenike Beneške Slovenije a žalost se nihče ne zana za njeno vzdrževanje. Zato ob tej priložnosti opozarjamo tozadevne oblasti in ustanove, da se naj nemudoma potrudijo in poskrbe za obnovo ter vzdrževanje Miklavževe cerkve v Sarženti.

Slovenski tradicionalni praznik Sv. Miklavž v tej beneški vasi je posebno v večernih urah obiskalo veliko število ljudi iz najrazličnejših dolinskih in hribovskih krajev Nadiških dolin. Pripadniki mladega rodu v Studencu (slovensko ime za takraj) so za Miklavžovo zaklali dva obilna prašiča in tako nudili gostom domače specialitete na žaru: klobase, reberca in druge svinjske ter perutninske «derivate».

V četrtek zvečer 6. decembra potem, ko so se delavci vrnili z dela, so se s prijatelji, znanci in sorodniki napolnile hiše in gostišča. Ob številnih kozarcih pristne zlate kapljice in okusnih domačih prigrizkih se je čedalje močnejše razlegala beneška narodna in ponarodela pesem; najpogo-

steje je bilo slišati tisto «Beneški brati» našega domačega avtorja Antona Birtiča iz Mečane.

Na počastitev tradicionalnega slovenskega praznika Sv. Miklavža v Studencu pri Špetru so številne skupine gostov pripeljale s seboj tudi domače harmonikarje, med katerimi sta bila tudi Renako Karličin Elizej, Jussa. Prvi je na lepo klavirsko harmoniko izvajal pretežno popularna glasbena dela svojega pokojnega očeta Vigiona iz Gorenjih Brdc pri Sovodnjem. Elizej iz Petjaga pa je sodeloval s svojo znano, nad sto let staro harmoniko, iz katere je izvajal čudovite glasove v ritmu občeslovenskih valčkov in polk.

Drugače pa je praznik Sv. Miklavža v Sarženti (Studencu) zelo poznan tudi po neki drugi neugledni in nehumani sledeči tradiciji: nekoč so namreč za ta dan pripravljali pečene mačke, kar je bilo nekako normalna stvar. Prav gotovo je imela navada svoj izvor v davnih dneh, v tistih vekih, ko je splošna beda zaradi pomanjkanja živil na celi črti predstavljal katastrofalne težave za naša mnoga stara in prastara slovenska pokolenja na tem področju. Danes so časi spremenjeni in drugačne oblike je zadobil tudi praznik Sv. Miklavža v Studencu pri Špetru. Ne ubivajo se več mački ampak koljejo in pečajo se veliki ter okusni domači prašiči.

Nam, gostom, ki smo v tem kraju obiskali letošnjega Miklavža, so ostali lepi spomini tako, da se bomo tudi naslednje leto radevolje udeležili proslavljanja našega slovenskega praznika v Sarženti - Studencu v Nadiški dolini.

Lucja Costaperaria

trojčke iz gorenjega brnasa

Lepe oktoberske nedelje popoldne sva se z beneškim partizanskim starešino Ivanom-Baptisto Obitom (72) peljala iz Čedad v smeri naših Nadiških dolin pod Matajurjem. Na «Barbeti» so naju štopala tri brhka dekleta, katera sva pobrala «na krov». Ko sem pripeljal do bližnjega Senčurja (Sanguarzo), so bila nama že povedala, da so tri sestre trojčke iz Gorenjega Brnasa. Ob tej novici sva se neverjetno vzradostila tako, da sem na senčurskem trgu pred cerkvijo zasukal avto nazaj proti Čedadu v namenom, da poslikam to čudežno daritev narave našim krajem.

Tri beneške čeče bliznice so nama v lepi domači slovenščini povedale, da so se rodile 17. junija 1955. v zelo skromni delavsko-kmečki družini Hermenegilda in Livije Černoja iz Gorenjega Brnasa v Sovodenjski dolini. Vse tri Assunta, Gianna in Giuseppina so pridne dijakinje tretjega letnika čedadskega učiteljskega.

Ti edinstveni, kot nagelji zali, čistokrvi beneško-slovenski cvetovi so taka redkost, katere nisem še nikoli poznal poblize. Srečanje z našimi domačimi 18 letnimi trojčkami me je tako prevzelo, da sem jih moral fotografirati, opisati in predstaviti našim bralcem.

Zmeraj manj nas je beneških Slovencev. So pač taki časi, da se vse seli iz kraja v kraj ter iz države v državo v iskanju boljših življenjskih pogojev. Ta naravni pojav je neusmiljeno zdesetkal tudi naša že itak revna naselja in zaselke ob Nadiži, Teru in v Kanaški dolini.

Često manj je pri nas tudi beneških deklet in še ta se raje poročajo v tuje kraje prav zaradi tega, ker oblasti in pristojne ustanove niti najmanj niso poskrbele, da bi se naši kraji razvijali vsaj v približni podobi sodobne civilizacije. Zato smo še bolj pozorni in veseli, kadar se srečamo s kako skupino beneških čeč, posebno pa smo ponosni na nabo edinstveno gorenjebraško osemnajstletno trojico z imeni Assunta, Gianna in Giuseppina Černoja.

voi in corteo e noi in banca!

Sono ben note le deficienze in Italia riguardanti le misure che la polizia adotta per cercare di arginare il fenomeno della criminalità, che per altro da dati statistici, risulta aumentare del 40% all'anno.

Il buffo della situazione sta nel fatto che, mentre si prendono eccessive precauzioni durante cortei dimostrativi delle varie classi lavoratrici, sia per paura di tafferugli, sia per dimostrare pubblicamente l'efficienza e lo «spiegamento» di forze della nostra polizia, nella più vicina banca o gioielleria avviene un furto!

Non sarebbe forse meglio che, invece di voler dimostrare di sapere mantenere l'ordine nei suddetti cortei (cosa del tutto non indispensabile), la nostra polizia togliesse dai vari incarichi «domestici» tutte quelle persone che vi sono? (Ci risulta infatti che un notevole numero di giovani poliziotti lavori in casa dei propri superiori).

E non sarebbe forse meglio che quest'ultimi venissero impiegati in altro modo, per esempio nella difesa delle suddette banche?

protesta ad uccea: vogliamo dipendere da lusevera

Non vogliono, ad Ucea, nell'alta Val del Torre, restare legati al Comune di Resia: «I nostri interessi» dice la popolazione, «gravitano verso la Val del Torre e, il comune di Lusevera, e ad esso vorremmo appartenere. Ma le autorità non accettano le nostre richieste».

E la popolazione non ha torto. Tra l'altro c'è anche il problema della viabilità: l'unica strada che conduce a Resia è un vecchio tracciato militare che taglia Sella Carnizza. Una via impraticabile anche nei periodi migliori, si può quindi immaginare che cosa avviene quando c'è la neve o quando, come è accaduto recentemente, cadono le frane che la ostruiscono. Si pensi che in quest'ultima occasione le borgate di Tamor e di Tofa si sono trovate isolate e la popolazione impossibilitata a raggiungere sia Resia che Ucea. I lavori, comunicano con il fondo valle, i camosci e i galli cedroni, o, per farla finita una volta per Ucea.

Tamor e Tofa sono due borgate che contano una settantina di persone. Poste presso il confine jugoslavo comunicano con il fondo valle del versante italiano ma quella via di raccordo è stata cancellata da frane e smottamenti per oltre venti giorni. Otto scolari non hanno potuto raggiungere la scuola. Legname e foraggio non hanno

potuto essere portati a Ucea (e il foraggio raccolto è necessario al bestiame allevato nella stalla sociale di quest'ultima località). Il toro da riproduzione è rimasto solo nella stalla di Tofa: addio anche ai vitellini...

Quanto al latte, la situazione in questi casi è gravissima: ingenti quantitativi restano bloccati mentre dovrebbero essere destinati alla produzione casearia: ma non è possibile trasportarli alla latteria turnaria. Nè l'amministrazione comunale di Resia sembra voler raccogliere le richieste della popolazione di questi paesi e rilevare il suo crescente malumore.

Gli abitanti fanno presente i loro disagi, chiedono il ripristino della strada, ma il Comune di Resia fa orecchi da mercante. Si tenta la via della Provincia, ma quella strada (che il nome di strada non merita), non è di competenza dell'ufficio tecnico provinciale. Insomma, gli stessi abitanti di quelle borgate dovrebbero armarsi di badile e piccone e provvedere alla sua manutenzione? Occorrono ben altri mezzi per aprirsi un varco, quasi, quando il transito diventa impossibile: non bastano certo due attrezzi primitivi e la buona volontà.

«Ci hanno abbandonati a noi stessi, per quale interesse non si sa, forse soltanto per pigritia, per

lungaggini burocratiche. Come spiegarsi tanta insensibilità delle autorità?».

La situazione non migliorerà du-

rante l'inverno: si sa bene, stando alle esperienze passate, che Ucea può restare isolata dal resto del mondo, a causa della neve, anche per un mese e più. E' accaduto che neppure i mezzi dell'esercito e quelli di soccorso riuscissero a raggiungerla per fornirle di cibo e medicine, per portare a valle gli ammalati.

Pressante è quindi la necessità di sistemare degnamente la strada e di permettere alla gente di Ucea e delle sue borgate di legarsi a Lusevera, nella Val del Torre. Sarà più facile agli abitanti scendere al capoluogo: pratiche da sbrigare al Municipio, affari da risolvere, piccolo commercio, e un maggiore contatto — da Lusevera non mancano i mezzi (vi è un discreto servizio di corriere e una bella strada asfaltata) — per raggiungere Tarcento, Udine, per entrare a contatto con il mondo civile.

Sì, perchè non si può passare la vita a parlare con le pietre del monte, i camosci e i galli cedroni. O, per farla finita una volta per tutte, decidere di andarsene all'estero sulla dolorosa pista dell'emigrazione che spopola le valli della Slavia Friulana.

Kobarid, 4. novembre.

Na mejnem prehodu Robič so italijansko delegacijo, ki jo je vodil čedadski župan senatorplihzo, sprejele jugoslovanske oblasti na čelu s predsednikom tolminske občinske skupščine inženirjem Papičem.

Tako sta obe delegaciji prispeli v Kobarid: v cerkvi sv. Antona, nagrobnem spomeniku, kjer so ohranjeni ostanki deset tisoč italijanskih vojakov, padlih na tem območju med prvo svetovno vojno, sta obe delegaciji položili spominske vence. Italijanska delegacija je položila venci tudi na grobove Jugoslovancev, padlih med osvobodilnim bojem proti fašističnim okupatorjem.

Čedad

Končno bo imel tudi Čedad skupaj z okolico leta 1975 svoj bazen. Kajti po odobritvi načrta, ki ga je izdelal ing. Rossi, se je odprla pot za začetek del, kajti v letošnjem letu predvidevajo končno odobritev načrta in tako bo v kratkem tudi Čedad, ki ima mnogo plavalcev med svojimi prebivalci, dobil svoj bazen.

Čedad je končno mestece, ki ga ob nedeljah in praznikih obišče mnogo več prebivalstva: bodisi so to mladi iz Nadiških dolin, bodisi da se med potjo domov tod zaustavijo »pendolarji«, študentje ali pa tisti, ki delajo v Vidmu. Tako torej bazen ne bo služil samo domačim, temveč tudi številnim drugim.

pozabljena slovenska vas

Črni vrh je majhen kraj zgornjih Nadiških dolin; maloštevilni prebivalci (pred leti jih je bilo kakih petsto): zdaj pa so ostali samo starci in otroci. Mladine ni, poiskala si je druge poti in druga sredstva, da bi uresničila svoje življenje. Zdaj pa kraj lahko primerjamo z velikim drevesom, ki je, potem ko je rodilo dober sad v tolikih letih, ostalo samo in se počasi bliža smrti.

Seveda pa je obrazložitev za takšno spremembo precej in težko jih je naštet: njegovi problemi so isti, ki so značilni za vse kraje v dolinah.

Kaj torej lahko rečemo o Črnem vrhu, njegovih ljudeh, o njegovih problemih? To je izrazito kmetijski kraj in mimo lahko rečemo, da je to kraj, ki izmed vseh okrog najbolj trpi in si prizadeva iz svoje skope zemlje potegniti kar je najbolj koristnega mogoče. Njegovi prebivalci so pred leti, z velikanskimi žrtvami, zgradili mlekaro, ki je zdaj njihov ponos in uresničitev vsaj ene izmed njihovih želja.

To je seveda samo najlepša fasada kraja; je pa tu nešteto reči, ki se manjkajo. Začnimo kar pri prevoznih sredstvih, ki naj bi povezovala Črni vrh z ostale Furlanijo.

Res je, da je bil nekoč avtobus, ki je dvakrat dnevno prihajal iz Čedadada, toda pred dvema mesecema se je vnel na zadnjem delu poti in od tistega dne je ostal tod samo molk!

Nihče ni govoril o tem in proga do Črnega vrha je ostala mrtva proga do pozabljenega kraja. In zdaj, če hoče kdo izmed prebivalcev, ki dela drugje, priti tja, mora obvezno potrošiti pet tisoč lir za taksi. Pustimo tiste, ki prihajajo sem

enkrat na teden, rajši spregovorimo o onih, ki tukaj bivajo in ne morejo potrošiti toliko denarja. Kaj morajo storiti ti? Ne pozabimo, da so v podobnem položaju vsi drugi prebivalci Furlanije: trdo delajo na svoji zemlji brez potrebnih modernih pripomočkov, ki pa jih tudi, če bi jih imeli, ne mogli uporabljati zato, ker kraj obdajajo gore.

Če bo šlo tako naprej, bo čedalje manj mladine, ki bo ostala tu in ne bo umrl samo Črni vrh, temveč tudi vsi drugi

kraj v podobnem položaju. Tolikokrat je slišati ali pa imamo priložnost brati tako prijetne zadeve o obnovi in zboljšanju Nadiških dolin, o njihovi kulturni dediščini in tradicijah, ki ne smejo umreti.

Do zdaj pa so storili zelo malo, premalo za te spoštovanja vredne in delovne, prijazne in preproste ljudi, ki se nenehno bore, da bi preživeli in ki imajo še vedno vsaj malo upanja ali morda iluzij, da jih ne bodo vsi pozabili.

težak položaj emigrantov

Tamines-Belgija, november.

Težak in resen problem se zastavlja danes pred naše številne delavce iz Beneške Slovenije v Taminesu, v Belgiji. Prišla je namreč novica, da bodo v kratkem zaprli jašek v Petit-Tryju in da bodo odpusti na tekočem traku: predvidevajo jih kakih tisoč do konca leta.

Delavci so protestirali in zahtevali odložitev zaprtja, da bi si brezposelni lahko našli medtem novo delo. Pred desetimi leti je bilo v Taminesu kakih 200 jaškov, zdaj pa jih je samo kakih deset.

To ni težak problem samo zaradi maloštevilnih delovnih mest, temveč tudi zato, ker so toliko let delali v rudniku in zato tudi niso sposobni za drugo delo.

Med tistimi, ki bodo čez kak mesec odpušteni, je tudi predsednik sekcije Društva emigrantov iz Beneške Slovenije iz Taminesa Cicigoi iz Savodnje.

Upajmo torej, da bodo belgijske oblasti storile vse, da bi rešile omenjeni položaj, ki ne bo pustil brezposelnih samo na tisoče delavcev, temveč bo tudi usoden za njihove družine.

Za mlade emigrante, ki delajo manj časa v rudniku, problem ne bo tako hud, kajti lahko še spremenijo poklice. Toda oni, kot naš Cicigoi, ki je delal dvajset let v jašku, ali pa tisti, ki so zboleli za silikozo, kaj naj storijo ti?

Zelimo nujno rešitev teh problemov, ki za nas predstavljajo hud in težak problem, pri tem pa ne pozabimo, da je to tragedija za več kot tisoč oseb.

F. T.

paura a tamines: previsti 1000 licenziamenti

TAMINES - BELGIO, Nov. 1973. Un problema grave e serio si presenta in questi giorni ai nostri numerosi lavoratori della Slavia Friulana, a Tamines in Belgio. Ci è giunta infatti la notizia che il pozzo minerario di Petit-Try è prossimo alla chiusura e che, quindi, i licenziamenti si seguiranno a catena: se ne prevedono oltre mille per la fine dell'anno.

I lavoratori hanno protestato chiedendo una proroga alla suddetta chiusura per permettere a tutti i licenziati di trovarsi un successivo lavoro. Purtroppo, se una decina di anni fa a Tamines i pozzi erano circa 200, oggi se ne contano solo una decina.

Problema grave quindi non solo per i pochi posti di lavoro a disposizione, ma anche perchè, dopo aver lavorato tanti anni in una miniera, si rimane un po' fuori dal mondo e non si è capaci di fare altro.

Fra coloro che tra qualche mese saranno licenziati, c'è anche il presidente della sezione di Tamines dell'Associazione emigranti Sloveni del Friuli, Cicigoi di Savogna.

Auspichiamoci, quindi, che le autorità belghe prendano un serio provvedimento per risolvere questa situazione, che non solo lascerebbe disoccupati migliaia di lavoratori (non essendoci abba-

stanza lavoro per tutti), ma anche sarebbe la rovina delle rispettive famiglie.

Per i giovani, emigrati da poco tempo e che lavoravano in miniera, il problema non è molto grave: possono, infatti, ancora cambiare mestiere; ma coloro che, come il nostro Cicigoi, hanno lavorato nei pozzi per venti anni e sono ammalati di silicosi, cosa fanno?

Auguriamoci un'immediata soluzione a questo stato di cose che se per noi può solo rappresentare un problema serio e grave, ricordiamoci che per più di mille persone è una tragedia.

F. T.

za trinkov spomenik

Te dni so v Beneški Sloveniji ustanovili odbor, ki si je nadel malogo, da prične zbirati sredstva za postavitev spomenika našemu narodnemu buditelju monsignorju Ivanu Trinku v Sovodnjem pod Matajurjem.

Prihodnje leto bo poteklo 20 let, kar je umrl Ivan Trinko in do danes mu niso še nikjer v naši pokrajini posvetili niti ulice; edino v Gorici nosi po njem ime neka slovenska šola. Čudno je, da se ga ni spomnil niti sovođenjski komun, v katerem se je rodil in kjer je tudi pokopan.

Ivan Trinko-Zamejski ni bil samo poet, filozof, umetnik in zgodovinar, ampak je tudi z veliko ljubeznijo vlo-

žil velike kulturne zaklade med Slovenci tokraj in onkraj meje, kakor tudi med Italijani, saj je prav zanje pisal v italijanščini znamenito knjigo «Storia della Jugoslavia» (Zgodovina Jugoslavije) in tako položil temelje za mirno in plodno sožitje dveh sosednjih narodov.

Obor za nabiranje prispevkov ima svoj sedež v Vidmu - Via S. Daniele 88. Tudi z najmanjšimi prispevki se lahko oddolžimo temu velikemu sinu naše zemlje, za kar je za nas dobrega storil. Te prispevke pošiljajmo na poštni tekoči račun N. 24-7418 «MATAJUR» z navedbo «za spomenik Ivanu Trinku».

uno sport market:

ti assicura
le migliori attrezzature,
ti offre l'abbigliamento
più moderno,
agevola le
associazioni sportive.

in via p.sarpi udine

sport market

LAMBERTIN
SPORTIVO

MATERASSO

Otroška blazina «Baby» je ena izmed najbolj uspešnih realizacij naše proizvodnje. Izdelana je iz tistih namena izbranih materialov, ki so najbolj primerni za otrokova nezna leta ter imajo najpriljubljenejšo pogojeno trdoto za njegov počitek.

življenje in nekaj zgodovine tipane

Nekega dne v tej melanholični jeseni, smo se hoteli izogniti oblačnemu pokrovu, ki je visel nad mestom in smo naredili izlet v okolico Vidma.

Medtem ko je bilo sonce utrujeno in se je v mračino odpirala bleda pot, smo se usmerili proti Nemam in odtod v Krnhahtsko dolino. Ko smo prispeli tja, smo sklenili, da bomo nadaljevali pot, ki se je zlagoma dvigala kvišku in obljubljala lepo vreme: naš cilj je bil Tipana in ne da bi se zaustavili do tja (to je obvezna pot vseh dobrih Furlanov), da bi popili kozarček sladkega Ramandola v istoimenskem kraju. Tu smo obiskali eno najstarejših cerkvic v Furlaniji: njen začetek sega prav v XV. stoletje in je nastala po dogovoru med tremi območji občin Nem, Toralna, Ramandola in Vallemontane, ki so se, 1482. pred notarjem pogodile, da bodo zgradile cerkvico, posvečeno sv. Janezu, delo, ki vsekakor zasluži, če že ne zaradi drugega, pa zaradi številnih stilov, ki jih najdemo tam, da si jo ogledamo. S ploščadi pred cerkvijo smo si lahko zares ogledovali panoramo, ki nas je obdajala in jo je ogrevalo toplo jesensko sonce.

Dolina je dobila ime po reki Krnahti, katere izvor tvorijo trije hudourniki in se izliva v Ter. Krnahta teče po dolini, se vije po njej in jo dejansko deli na dva dela: na zgornjo dolino, ki zajema Črni vrh in spodnji del, tipanski, in spodnjo dolino, ki pripada občini Neme.

Rastlinstvo, predvsem kostanj in mogočno leščevje, ločuje rečni prod in tako omogoča, da ne prihaja do večjih poplav. Sicer bi reka povzročila velikansko škodo posevkom v občinah Neme in Tipana.

Dolina ni samo geografsko, temveč tudi administrativno razdeljena na dve občini: na tipansko občino, kateri pripada sedem naselij in občino v Nemah, kamor sodi deset raztresenih naselij tega območja.

Zgodovina doline je zelo stara: zgodovinske raziskave kažejo, da je Jadransko morje nekoč segalo do sem. Ko se je morje umaknilo, je v dolini nastalo malo jezerce (to tezo potrjuje tudi prodnata formacija terena v različnih plasteh). Ko je tudi jezerce usahnilo, so nastali različni hudourniki, med katerimi je bil največji in je še največji Krnahta.

Med nadaljevanjem našega izleta smo zapustili cesto, ki ni bila vedno ustrežna in udobna, zapustili smo Torlano in se potem začeli vzpenjati proti Tipani. našemu zadnjemu cilju.

Končno se je kraj prikazal pred našimi očmi: resnično nasprotje, ko je bil tako obsijan od sonca, ki je nenadoma zasijalo in z vsemi svojimi čudovitimi barvami našega jesenskega rastlinstva, tako da se je prikazal zares v vsej svoji lepoti. Hiše, zgrajene iz skal in domačega izklesanega kamna, balkoni, prepolni geranij, mostovži z razobešenim perilom in tu pa tam kaka starka s svežnjem sena na ramenih.

Iskali smo izvor tega kraja, položene pod hribe, kot da bi dihal svež zrak s polnimi pljuči.

V minulemu času (govorijo o XVII. stoletju) je bila Tipana del ene same občine, to je občine Neme, ki se je takrat imenovala Konteja. Omenjeno Kontejo je okupiral Napoleon Bonaparte tja do 1815. leta, da je bila potem razdeljena na dve občini: Neme in Platušče, ki je imelo svoj občinski sedež v Tipani.

V nadaljevanju je Platušče 1923. leta

prosilo, da bi ga združili z občino Breginj (zdaj v Jugoslaviji), toda oblasti so odklonile prošnjo in so leta 1932 razglasile Tipano za kraj istoimenske občine. Toda izvor materinega jezika tega kraja sega še mnogo dlje, natančno v leto 664, ko je bil Warnefrido, poveljnik Slovanov, dokončno sklenil, da bo zasedel Čedad in so ga Langobardi porazili pri Nemah, pa je pustil v teh gorah svoje sorojake iz Koroške, ki so se potem združili s Slovani iz Dalmacije in Hercegovine.

Danes v Tipani, kakor smo lahko ugotovili, govore slovensko, čeprav

s številnimi težavami.

Živijo od majhnih zaslužkov združnih mlekar, ki so nastale pred kratkim in od živinoreje; jedo lastne pridelke. Drugih sredstev nimajo: seveda imajo probleme, kot so pomanjkanje elektrike, odtočnih naprav, pomanjkanje vodovodov, toda to so končno tudi problemi, ki tarejo vse prebivalce naše dežele, ki prebivajo na gorskih območjih, kot da bi živel izven sveta in tako kaj lahko pozabijo nanje.

Prebivalcem Tipane ne preostaja drugega, kot da upajo v svoj občinski

svet, ki mora bolj vztrajno in močneje pritisniti na Državno banko za depozite in posojila, da bi dala ustrezne prispevke za javna dela, ki so najbolj nujna.

Zapustili smo Tipano zavedajoč se tega položaja, toda hkrati smo se tudi prepričali o dostojanstvu njenih prebivalcev.

Mladi so sicer prisiljeni emigrirati v tujino, starejši pa so ostali in zelo negujejo svoje tradicije. Res je, da decembra, ko bo veliki praznik, ne bo mnogo mladine; s senom na ramah in goneč pred sabo tisto malo živine, se morajo vzpenjati v gole hribe, vendar smo videli v njihovih očeh upanje, ne samo za njih, temveč tudi za nekaj otrok, ki so se igrali na trgu.

Ne pozabimo jih!

Clara Cautero

San Gallen

Septembra je mestni komite organiziral razstavo o rezistenci. Zgodovinska dokumentacija, zelo zanimiva, je oživila pred tistimi, ki so doživeli te tragične trenutke, vse tesnobe in strahote tega obdobja. Mnogi tega ne poznajo, bodisi ker so bili takrat premladi, ali pa ker niso imeli »sreče«, da bi imeli starše v koncentracijskem taborišču. Sleherma vojna ima svojo politiko, pravijo, toda grozovitosti minule vojne in dokumentarne fotografije prekašajo slehermo mejo: zelo pomembno je, da takšne stvari spoznajo zlasti mladi, s katerimi je povezana naša jutrišnja politika.

Mednarodne telefonske zveze

Švica ima že dlje časa, kot naša soseda Jugoslavija, avtomatsko telefonsko omrežje po vsem svojem ozemlju. V naslednji etapi, ki ne bo koristna samo za trgovske zveze, temveč tudi za prijateljsko povezavo, bo direktna avtomatska zveza brez posredovanja mednarodnih central. Te dni bodo povezali züriško omrežje na ta način s

podbonesec nenadna smrt

To je preprosti človek kot vsi iz Nadiških dolin, vedno pripravljen na težke probleme, o katerih zdaj razpravljajo v vsej dolini.

Njegovo obnašanje in njegovo doje-manje, kot tudi primer njegovega učenja v šoli, bodo vedno pot, ki jo morajo slediti vsi tisti, ki ljubijo doline in delijo z njimi radosti (ki jih je malo) in probleme (ki jih je veliko).

To je demokratičen človek, ki verjame v vrednote svobode in demokracije, boril se je v planinskem korpusu kot podpolkovnik. Njegova smrt je bila velika izguba za doline, bodisi zaradi njegove vloge učitelja, bodisi zaradi vsega, kar je bil storil za svoje ljudi.

Lahko celo rečemo, da je bil eden redkih, ki je branil slovensko narečje, ki ga še danes govore po dolinah in je vedno sodil, da je to dragocena dediščina, ki jo je treba ohraniti, ker je in mora ostati tod.

Zavoljo vsega tega je njegova smrt velika izguba, ker postajajo doline čedalje bolj pozabljene, počasi izgubljajo svojo kulturno dediščino in se čedalje bolj uvrščajo med tiste, ki se morajo znova boriti morajo znova boriti za svoje dostojanstvo, za svoje dostojanstvo.

Alma Cencig

kulturne prireditve pri nas

Kulturne prireditve beneških Slovencev dobivajo čedalje večji odmev tudi med našo domačo mladino tako, da se čedalje številneje udeležuje nastopov tukajšnjih in gostujočih ansamblov.

Med mladimi ljudmi pri nas se poraja v zadnjem času močno naraščajoče stremljenje, da bi tudi oni nastopali v živih javnih sporedih. In dejansko so se začeli združevati v manjše in večje kulturne ter športne skupine zato, da dokažejo svojcem, prijateljem in širšemu svetu, da so vsestran sposobni prevzemati svet prihodnosti v svoje roke. Doslej so imeli naši mladinci in mladinke že vrsto lepih javnih uspehov; posebno pridni so bili na glasbeno-pevskem področju. Njihovi tipični beneški glasovi so odmevali in zmeraj močneje odmevajo doma v Benečiji, po raznih krajih Italije in tudi preko meja v prijateljskih sosednjih deželah. Obenem z zborovskimi in posameznimi pevci nastopajo tudi mladi beneški recitatorji in napovedovalci programirane kulturne snovi.

Vsi, ki so kdajkoli prisostvovali našim izvirnim kulturnim prireditvam, so bili vedno vzradoščeni, ko so videli na odrih pred mikrofoni čimveč šolarske in šolske mladine tako, kot kaže naša slika.

delegacija

(s prve strani)

dolin.

Med številnimi problemi, o katerih so razpravljali, sta svetovalca Specogna in prof. Iussa podala delen pregled financiranja javnih del, ki naj bi jih financirala Cassa dei depositi e prestiti, zlasti za dom počitka v Špetru ob Nadiži in občinski študentovski dom, kjer naj bi bivali številni študentje, ki jih Furlanija potrebuje.

Sarti je s svoje strani formalno zagotovil delegaciji, da bo država čimprej posredovala in da je njegova dolžnost, premagati vse ovire, ki bi pri tem nastale. Sarti je zaključil sestanek z željo po najboljšem sodelovanju med državo in občinami na tem zelo pomembnem obmejnem območju, kjer živi manjšina s slovenskim jezikom.

Upajmo, da bodo našo delegacijo zares poslušali; kajti že več kot dvajset let Matajur objavlja in razgalja vse te probleme, kulturne in socialne; zahvaljujemo se torej deželnemu svetovalcu Romanu Specogni in špetskemu županu prof. Cirillu Tussi, da sta ponesla glas nadiških dolin tja do italijanskega ministrskega sveta.

diskriminacija v škodo emigrantov

Za letos poleti je začel veljati v Švici nov zakon v okviru ministrskega dekreta, ki naj bi omejil imigracijo v to deželo.

Omenjeni dekret-zakon zadeva tri »kategorije« oseb: 1. stalno zaposlene delavce, katerih število je zmanjšano na polovico; 2. sezonske delavce, ki, kot je videti, povečujejo lastne vrste in 3. obmejne delavce, ki jih omenjeni dekret ne zadeva, ničesar pa jim ne daje (polno moč prepuščajo raznim obmejnimi oblastem za vstop v Švico).

S tem dekretom nočejo prizadeti naše delavce v Švicarski konfederaciji ne samo poekonomsko-administrativnim videzom, temveč tudi političnim: s svojim omejevanjem imigracije in ustreznim zmanjšanjem števila stalnih delavcev ima Švica svoje račune.

Ko smo iskali vzroke za takšno obna-

šanje, smo ugotovili, da Švica s tem dekretom ne pridobi samo ekonomsko, temveč tudi politično.

Končno, zakaj zakon ne prizadeva, celo pomaga sezonskim in obmejnimi delavcem? Dobro vemo, da imata ti kategoriji delavcev manjše zaslužke, manjše dajatve in povzročajo manj strahu od tistih, ki za dlje časa ostanejo v deželi in se želijo stalno namestiti ter si prizadevajo pripeljati tja tudi svoje družine (kar je socialno in humano popolnoma pravilno). To dejstvo namreč silno razburja tako švicarske državljane, ki mislijo, da bodo ostali tako brez dela (kar seveda ni res), kot tudi švicarske oblasti, ki so izdale takšen zakon-dekret o zaježitvi, tako imenovani grupni fenomen (kot da bi naši delavci s svojimi družinami prinesli v deželo s svojo imigracijo »bacil kolere«!).

decreto legge contro l'emigrazione

Già da quest'estate, è entrata in vigore in Svizzera una nuova legge facente parte di un decreto Ministeriale per limitare, in tale Paese, la immigrazione.

Questo decreto-legge tocca tre «categorie» in particolare di persone: 1) lavoratori annuali, il cui numero è stato ridotto alla metà; 2) lavoratori stagionali che invece si vedono aumentare le proprie file; 3) lavoratori frontalieri, a cui tale decreto non toglie, né dà nulla (si lasciano pieni poteri di fissare autorizzazioni per entrare in Svizzera, alle varie autorità di frontiera).

Con questo decreto si vuole colpire i nostri lavoratori della Confederazione Elvetica, non solo

sotto il profilo economico-amministrativo, ma anche politico: infatti, con la sua linea di condotta delimitante l'immigrazione e la conseguente riduzione numerica dei lavoratori annuali, la Svizzera ha fatto bene i suoi calcoli.

Ricercando i motivi di tale comportamento, ci risulta che grazie a questo decreto la Svizzera ci guadagna non solo economicamente, ma anche politicamente.

Infatti, perchè la legge non tocca, anzi aiuta i lavoratori stagionali e frontalieri? Si sa benissimo, a tale riguardo, che quest'ultime due categorie hanno meno marchette, meno contributi e fanno meno paura degli altri, che, insediandosi annualmente in un

Paese, cercano una volta sinistramente di farsi raggiungere dalla propria famiglia (cosa socialmente e umanamente giusta). Questo fatto disturba enormemente sia i cittadini Svizzeri, che pensano di ritrovarsi senza lavoro (preoccupazione del tutto ingiustificata), sia le autorità elvetiche, che si sono precipitate a fare questo decreto-legge per arginare un fenomeno di gruppo (neanche che i nostri lavoratori, invece che delle loro famiglie portassero immigrando, il «BUBBONE COLERICO!»).

matajurjeva legitimacija

Ko stojimo na pragu četrstoletja izhajanja «MATAJURJA», nam narekuje dolžnost, da osvežimo našim dolgoletnim naročnikom in prijateljem spomin, s kakšnim programom smo se predstavili v prvi številki in ga obenem pokažemo tudi mladi generaciji, ki ga takrat ni čitala. Mnogi ga tudi niso čitali, ker so bili ustrahovani, preganjani in niso imeli poguma, da bi segali po kakršnem koli slovenskem časopisu in premnogi so ga prebirali na skrivaj.

Takrat so bili za beneške Slovence zelo hudi časi. Naši zavedni ljudje, ki žive po zakotnih vasicah in dolinah od Trbiža, Režije, Terske, Krnahtske, do Nadiške in Idrijske doline, so morali javno zatajevati čut svojega porekla. A v njih je tlela vedno iskrica upanja, ki je danes vzplamenela.

Sklenili smo zato, da ob tej priliki ponatisnemo v originalu celo prvo stran prve številke našega časnika, ki je izšel dne 3. oktobra 1950. leta. Prav prva številka je namreč danes prava dragocenost, saj jo je zelo težko še kje najti (v Vidmu si jo je mogoče ogledati le v mestni knjižnici) in zato naj današnji čitatelji skrbno shranijo to dragoceno listino, ki je prvi časopis pisan v materinem jeziku v zgodovini beneških Slovencev. Vprašajo naj si tudi svojo vest, ali smose v vsej tej dolgi dobi držali prvotnega programa all smo se iztirili.

novi predsednik društva "ivan trinko"

Viljen Černo iz Brda v Terski dolini je bil izvoljen za predsednika kulturnega društva «I. Trinko» v Čedadu. Na to mesto so ga določili na seji upravnega odbora, ki je bila 12. decembra. Viljem Černo je bil med ustanovitelji društva in več let tajnik. Sukpno z drugimi beneškimi Slovenci je nosilec boja naše manjšine za njihove gospodarske in narodnostne pravice. Viljem Černo je tudi član vodstva Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu. Na to mesto je bil izbran potem, ko je odstopil prejšnji predsednik Izidor Predan. Upravni odbor je na svojem zasedanju izbral tudi podpredsednika v osebi Franka Karliča doma iz Podbrnasa.

važna konferenca o emigraciji

Meseca oktobra je bila v Zürichu konferenca o emigraciji, ki jo je organizirala PSI v Švici.

Konferenca, ki ji je predsedoval senator Zuccala, je poleg globljega prispevka o razvoju linije socialistov bila tudi važna etapa glede aktualnih problemov emigracije v Švici.

O tej temi so govorili sekretar FSIS Giuseppe Fabretti o »Aktualnem položaju emigracije in emigracijski politiki švicarske države«, podsekretar v zunanjem ministrstvu Cesare Bensi o državni akciji PSI glede emigracije, predsednik USS

Ezio Canonica o vlogi švicarskih sindikatov med emigracijo, podpredsednik INCA Giuliano Angelini o vlogi italijanskih sindikatov med emigracijo, G. Malvasi iz sekretariata FSIS o vlogi množične organizacije za emigracijo, Walter Corfeda iz sekretariata FSIS o nacionalni konferenci emigrantov: dejstva in zahteva

PSI v Švici in Di Lenardo in Dragona o vlogi dežel v emigraciji. Nekaj naših izseljencev se je udeležilo konference in potrdilo čedalje večje sodelovanje med obema deželama, kar zadeva probleme, ki jih zadevajo.

Nov konzularni komite v Zürichu

Pred kratkim so pri italijanskem konzulatu v Zürichu uradno ustanovili konzularni komite za koordinacijo aktivnosti, ki naj bi zajemal vse aspekte socialnega življenja z območja Zürichu.

Takšen komite ima poleg obveznosti čim tesnejšega stika s konzularnimi oblastmi tudi namen tesnejšega sodelovanja z delavci glede vseh aktivnosti, za katere so direktno zainteresirani.

sprejem pri nadškofu battistiju

V začetku decembra je videmski nadškof mons. Alfredo Battisti sprejel zastopnike raznih kulturnih društev iz Beneške Slovenije, ki so nastali zato, da bi ohranili kulturno in jezikovno izročilo slovenske skupnosti pri nas.

V delegaciji so bili: prof. Claudio Cernoja in Gianni Floreancig za kulturni krožek «Ivan Trinko», duhovnik Emilio Cencig za skupino «Dom», prof. Viljem Černo za center za kulturne raziskave v Brdu Ado Kont za Zvezo slovenskih izseljencev Beneške Slovenije, arh. Valentin Zaccaria Simonitti in dr. Giancarlo Strazzolini za študijski krožek «Nediža».

Naši predstavniki so nadškofu orisali verski, družbeni in gospo-

darski položaj Beneške Slovenije; pomembno vlogo cerkve za ohranitev našega jezika in da bi se v Beneški Sloveniji imenovali domači duhovniki.

Nadškof Battisti je izrazil svoje zadovoljstvo, da se je lahko srečal s tem odposlanstvom in dejal med drugim, da krščanstvo, sprejme jezik in krajevna izročila tako, da bo živ kvas raznih kultur. Izrazil je še svojo odprtost in razpoložljivost do vseh narodnih manjšin, ki so enakovredne in pomembne pred krščansko mislijo in pozornostjo cerkve.

Beneško slovenski predstavniki so izrazili svoje zadoščenje in zahvalo ter upanje, da se bodo stališča videmskega nadškofa res uresničevala.